

نسبت شهر با جرم و آسیب‌های اجتماعی (مطالعه‌ای در رتبه‌بندی جرایم و آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی شهر گرگان)

رضاعلی محسنی^۱، عزت الله نصرتی پایانی^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۷/۰۷
تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۹/۲۹

از صفحه ۱۱۳ تا ۱۳۸

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی
سال دوم، شماره هفتم، پاییز ۱۳۹۳

چکیده

هم‌زمان با رشد فیزیکی و اجتماعی شهرها و تبدیل آنها به مراکز نامتجانس اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی میزان جرایم و آسیب‌ها به‌ویژه در مناطق مرکزی و حاشیه‌ای شهرهای بزرگ افزایش می‌یابد. میزان جرایم و آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی شهری با درجه توسعه شهری رابطه دارد و به موازات افزایش جمعیت شهری میزان جرایم و آسیب‌ها نیز افزایش می‌یابد.

هدف اصلی این مقاله شناسایی آسیب‌ها و جرایم شهری و تعیین رتبه‌بندی آن در شهرها است که به صورت موردی در شهر گرگان به اجرا درآمده است.

نوشتار حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی است که به شیوه پیمایشی اجرا شده است. جامعه آماری این پژوهش را سه گروه مدیران اجرایی، نخبگان و شهروندان تشکیل داده‌اند. از جامعه آماری مدیران ۷۰ نفر، نخبگان ۱۰ نفر و شهروندان ۳۸۱ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری ترکیبی بوده و از روش‌های نمونه‌گیری هدفمند - برای مدیران - و سهمیه‌ای - برای نخبگان و شهروندان - استفاده شده است. ابزار غالب گردآوری اطلاعات پرسشنامه بود و از مصاحبه نیز به‌عنوان ابزار تکمیلی استفاده شده است. تمامی داده‌های به‌دست آمده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که فقر، بیکاری، مشاغل کاذب، مهاجرت، تکدی و مسکن مهم‌ترین آسیب‌های اقتصادی شهر و اعتیاد، حاشیه‌نشینی، طلاق، کودکان خیابانی، سرقت، مزاحمت خیابانی، وندالیسم و خشونت به‌عنوان مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی شهر و نیز بدحجابی، قومیت‌گرایی، تعارض‌های فرهنگی و ناهنجاری آموزشی مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی شهر و ترافیک، آلودگی و نامناسب بودن معابر و خیابان‌ها از مهم‌ترین آسیب‌های فیزیکی شهر بوده‌اند.

کلید واژه‌ها: شهر، جرم، آسیب شهری، مسئله شهری، رتبه بندی.

۱. عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، نویسنده مسئول. mohseninet@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان مازندران

مقدمه

جرم و آسیب‌های اجتماعی از پدیده‌های رایج جوامع بشری است. میزان و نوع جرایم و آسیب‌ها بر مبنای شرایط ساختی و کارکردی آن جامعه تبیین می‌شوند. بسیاری از آسیب‌های اجتماعی در شهرها شکل می‌گیرند و به دلیل تراکم جمعیت، بیشتر آنها از دیده‌ها پنهان می‌مانند. مشکلات اجتماعی مسکن، محیط‌زیست، ترافیک، بهداشت عمومی، اشتغال، آموزش، حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی، طلاق، اعتیاد، قتل، سرقت و... غالباً از مسائل عمده زندگی شهری‌اند.

در کشورهای در حال توسعه، به دلیل ساختارهای معیوب و ناکارآمدی نهادی و ساختاری، شهرنشینی و شهرگرایی غالباً به پدیده‌ای ناهنجار تبدیل شده و مسائل و آسیب‌های شهری متعددی را به بار آورده‌است. این مسائل و مشکلات، با ساختار و کارکرد نابسامان شهری ملازمه دارد. هرچند شهر همیشه دارای کارکرد مثبت نیست. شهرهایی که رشد نامتوازن و ساختار ناسالم دارند کژکارکردهایی را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، کالبدی و سیاسی تجربه می‌کنند. در چنین شرایطی شهر حالت بیمارگونه^۱ به خود می‌گیرد.

رشد و گسترش شهرها و تبدیل آن به شهرهای پرجمعیت و چندمیلیونی عاملی شد تا بسیاری از مسائل و مشکلات شهری از قبیل مسکن، حاشیه‌نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی، جرایم شهری، خشونت و ناآرامی شهری، اعتیاد و قاچاق مواد مخدر، فقر شهری، مهاجرت، آلودگی محیط‌زیست، مزاحمت‌های خیابانی، بیکاری و اشتغال کاذب، وندالیسم، سرقت، قتل، خشونت، ضرب و جرح، تهدیدات و ناامنی‌های شهری، تكدی، کودکان کار و خیابانی، حقوق شهروندی، طلاق و حمل و نقل شهری -ترافیک- به صورت حاد پدیدار شوند. پرسش اصلی نوشتار این است که جرایم و آسیب‌های عمده شهرهای ایران کدامند؟ این جرایم و آسیب‌ها بر حسب اهمیت چگونه اولویت‌بندی می‌شوند؟

1- Pathologic.

اهداف پژوهش**هدف اصلی:**

هدف اصلی شناخت جرایم و آسیب‌های شهری و تعیین اولویت‌بندی آن از نظر اهمیت مسئله است.

اهداف فرعی:

- شناخت آسیب‌های اقتصادی شهر و اولویت‌بندی آن؛
- شناخت آسیب‌های اجتماعی شهر و اولویت‌بندی آن؛
- شناخت آسیب‌های فرهنگی پیشرو اولویت‌بندی آن؛
- شناخت آسیب‌های کالبدی شهر و اولویت‌بندی آن.

پرسش‌های پژوهش**پرسش اصلی:**

پرسش اصلی پژوهش این است که جرایم و آسیب‌های عمده شهری کدامند؟ و بر حسب اهمیت چگونه رتبه‌بندی می‌شوند؟

پرسش‌های فرعی:

- ۱- آسیب‌های اقتصادی شهر کدامند و چگونه اولویت‌بندی می‌شوند؟
- ۲- آسیب‌های اجتماعی شهر کدامند و چگونه اولویت‌بندی می‌شوند؟
- ۳- آسیب‌های فرهنگی شهر کدامند و چگونه اولویت‌بندی می‌شوند؟
- ۴- آسیب‌های کالبدی شهر کدامند و چگونه اولویت‌بندی می‌شوند؟

تعریف مفاهیم

شهر: شهر را می‌توان یک واحد اجتماعی - سیاسی و یک واحد فعالیتی، فیزیکی و جمعیتی دانست. به عبارت دیگر، شهر مجموعه‌ای از ترکیب عوامل طبیعی، اجتماعی و

محیط‌های ساخته شده توسط انسان است که در آن جمعیت ساکن متمرکز شده است (شیعه، ۱۳۷۰ : ۴). از نظر جامعه شناسی شهر فقط ساختمان نیست بلکه مکان انسان‌ها، گروه‌ها، سازمان‌های اجتماعی، طبقات، خانواده‌ها و غیره می‌باشد (توسلی، ۱۳۷۴ : ۴). در نظر اصحاب مکتب شیکاگو^۱ از جمله رابرت پارک^۲ و ارنست برجس^۳ شهر همانند یک اندام زنده اجتماعی محل اسکانی طبیعی انسان متمدن می‌باشد. از این رو، می‌تواند یک سازمان محیطی را به وجود آورد. شهر نه تنها مجموعه‌ای از افراد انسانی، امکانات اجتماعی، خیابان‌ها، ساختمان‌ها، چراغ‌های برق، متروها، نهادها، بیمارستان‌ها و مدارس است بلکه یک قلمرو و منطقه روانی را که شامل مجموعه‌ای از شیوه‌های کاربردی، نگرش‌های سازمان یافته و احساسات است تشکیل می‌دهد (وبر، ۱۳۷۰ : ۵۱). بنابراین، شهر دارای دو جنبه توأمان می‌باشد: جنبه کالبدی و جنبه ماهیت انسانی؛ ماهیت انسانی از این لحاظ که شهر بازتاب تفکرات سازمان یافته در یک منطقه فرهنگی، فضایی همراه با قوانین خاص خود می‌باشد (همان: ۳۸).

جرایم شهری: جرایم شهری آن بخش از ناهنجاری‌ها، کژرفتاری‌ها و قانون شکنی اجتماعی است که خاص شهر است و در فضای بدون دفاع شهری به وقوع می‌پیوندد.

آسیب‌های شهری: آن دسته از آسیب‌ها و کجروی‌های شهری است که در سطوح خرد و کلان موجب آسیب‌های ساختاری و کارکردی برای جامعه شهری می‌شود (موسوی، ۱۳۷۸).

مسئله شهری: منظور بررسی مسائل شهری از نگاه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی است.

هورتون^۴ و لنسکی^۵ مسئله اجتماعی را وضعیتی می‌دانند که بسیاری را مبتلا ساخته و چنین احساس می‌شود که باید در پرتو یک اقدام اجتماعی بدان پرداخت. ویلیام سون^۶ و همکارانش مسئله اجتماعی را موقعیتی می‌دانند که بیشتر مردم آن را احساس -

1- Chicago School.
2- Robert Park.
3- Ernest Burgess.
4- Horton.
5- Lenski.
6- Williamson.

می‌کنند و درخواست حل آن را دارند(به نقل از آزادارمکی و بهار، ۱۳۷۷: ۱۹). درواقع، مسئله اجتماعی به شرایط اجتماعی اطلاق می‌شود که برای افراد، جهان اجتماعی و جهان فیزیکی ما دارای پیامدهای منفی و ناگواری است (Guerrero, 2005:3).

مبانی نظری

نسبت فضای شهری با جرایم و آسیب‌های اجتماعی بر این فرض استوار است که شهرنشینان به نحوی مؤثر در جامعه ادغام نشده‌ای قرار دارند آنان که احساس می‌کنند کنترل‌های اجتماعی غیررسمی بر رفتارشان برداشته شده و دیگر تعهدی در قبال ارزش‌های جامعه ندارند.

به نظر «رابرت پارک» تراکم و تحرک جمعیت مرادف با حضور جرم، طلاق و اختلافات روانی است و شاخص مناسب اندازه‌گیری آن آنومی است. رشد شهرها مساوی است با جایگزینی روابط غیرمستقیم و ثانوی به جای روابط مستقیم و چهره‌به‌چهره.

بر پایه نظریه «پارک» شهر بهترین مکان برای ظهور بی‌سازمانی است به‌ویژه به واسطه خللی که به زندگی خانوادگی و روابط همسایگی یعنی به پاسداری عادت و سنن وارد می‌آورد این حالت بی‌سازمانی در شیکاگو تشدید می‌یابد زیرا در اینجا ما با جمعیتی سروکار داریم که به مقدار زیادی از مهاجران تشکیل یافته‌است یعنی از کسانی که نه مؤفق به تطبیق سریع خود با محیط پیرامون جدید و نسبتاً بیگانه می‌شوند و نه مؤفق به مهار کردن زندگی آزادتر که شهر به آنجا ارایه می‌نماید(انصاری، ۱۳۶۹: ۲۱؛ کوزر، ۱۳۷۱: ۴۷۷؛ پارک، ۱۳۵۸: ۸۵).

«ویرث» کوشیده‌است تا نشان دهد که اندازه، تراکم و ناهمگونی رابطه‌ای مشهود دارند. بالارفتن اندازه، تراکم و شدت گرفتن ناهمگونی افزایش آسیب‌های اجتماعی را به دنبال دارد (wirth, 1938:191).

به نظر «ویرث» شهر نه تنها افتراق‌های فردی را در خود نمی‌پذیرد بلکه آن را پرورش می‌دهد. شهر افراد گوناگون را از گوشه و کنار عالم در خود جمع می‌آورد. این بیشتر بدان جهت است که این افراد به دلیل افتراق‌هایشان به حال یکدیگر مفید هستند و نه احیاناً به دلیل همگونی و همفکری‌شان(ویرث، ۱۳۵۸: ۴۷).

«شاو» و «مک‌کی» بر اساس توزیع اکولوژی بزهکاری در شهرها به یافته‌های زیر دست پیدانموده‌اند:

- توزیع فضایی نابرابر در اشاعه بزهکاری مؤثر واقع می‌شوند؛
- بیشترین نرخ بزهکاری در مناطق مهاجرخیز و مرکزی است؛
- مناطق اکولوژیکی معین مثل زاغه‌ها یا مناطق انتقالی صرف‌نظر از ترکیب قومی تغییرپذیر از نرخ بالای بزهکاری برخوردار می‌باشند؛
- مناطق دارای نرخ بالای بزهکاری از ویژگی‌های خاصی چون بی‌ثباتی جمعیت، تنوع نژادی، جابه‌جایی مکانی روبه‌تزايد و فقر اقتصادی برخوردار می‌باشند (Pfohl, 1985:149-150).

به نظر «زیمل» نبود تجانس و ناهمگونی شهرها به دلیل هجوم^۱ مهاجران و مردمانی با ریشه‌های قومی، فرهنگی و نژادی و با سطح زندگی متفاوت موجب بروز ناهماهنگی و تضاد در درون شهرها می‌شود و زندگی شهری را در عین تنوع دشوارتر می‌سازد و تسامح بیشتری را طلب می‌کند. در چنین وضعیتی آنومی یا بی‌هنجاری در شهرها توسعه پیدامی‌کند و به تضعیف انسجام مکانیکی و رشد زندگی تصنعی و غیرشخصی کمک می‌کند. همین امر موجب توسعه قشربندی و انشقاق گروه‌ها و فاصله اجتماعی شده نابرابری‌ها و تضادها را افزایش می‌دهد و به دنبال آن آسیب‌های مختلف اجتماعی مثل سرقت و قتل در شهرها گسترش می‌یابد.

«ساندرز» در معرفی آرای زیمل می‌نویسد: «افزایش در فاصله اجتماعی^۲ نه تنها بر پیچیدگی حوزه آزادی‌های فردی می‌افزاید بلکه درجه تمایزات فردی و گروهی را هم بیشتر می‌نماید (Sanders, 1993:91).

به نظر «زیمل» تماس فیزیکی نزدیک بین افراد متعدد لزوماً تغییراتی را در وسایل جهت‌یابی و برقراری ارتباط با محیط شهری و به‌ویژه با افراد دیگر به همراه دارد (زیمل، ۱۳۷۲: ۲۳).

1- Invasion.

2- Social distance.

بر پایه نظریه گاگلر در فضای شهری چون کسی متوجه بیگانه‌ای نمی‌شود دزدی و سرقت آسان‌تر صورت می‌گیرد. دنیای زیرزمینی شهر برای تقسیم‌کار میان حرفه‌ای‌ها یعنی جنایت سازمان‌یافته به اندازه کافی بزرگ است. شمار فزاینده مشتریان باعث می‌شود که انواع و اقسام خدمات غیرقانونی برای برآوردن تمایلات آنان مانند مواد مخدر و سکس ارایه شود. **ری** و به‌ویژه با افراد دیگر به همراه دارد (جمله سخته دارد) (زیمل، ۱۳۷۲: ۲۳-۲۲؛ گالگر، ۱۳۷۵: ۲۷۴).

«فیشر» معتقد است دو عامل باعث به‌وجود آمدن موزاییک اجتماعی مورد بحث «رابرت پارک» در شهرهای بزرگ شده است. یکی عامل مهاجرپذیر بودن این مناطق است که موجب تشکیل مجموعه متنوعی از گروه‌های اجتماعی مهاجر با پیشینه‌های فرهنگی مختلف می‌شود. عامل دیگر جمعیت زیاد است که منجر به رشد تقسیم‌کار، تأسیس نهادهای اختصاصی و تشکیل گروه‌های هم‌سود می‌گردد (صدیق‌سروستانی، ۱۳۶۹: ۲۱۲).

به نظر «فیشر» فرایند دیگری که در مناطق مهاجرپذیر و شهرهای بزرگ سبب تشدید وضعیت خرده‌فرهنگ‌ها می‌شود تضاد منافع میان بعضی خرده‌فرهنگ‌ها است که بر اثر تماس بین آنها به‌وجود می‌آید. هنگامی که یک خرده‌فرهنگ وجود خرده‌فرهنگ دیگری را در مجاورت خویش تهدید جدید برای منافع خود می‌پندارد نتیجه چنین احساسی طبیعتاً تشدید هویت فرهنگی و خرده‌فرهنگی و تکیه بر منافع و تعیین حدود آن می‌باشد. این وضعیت می‌تواند به‌خاطر نبود تجانس فرهنگی چالش‌هایی نیز به‌همراه داشته‌باشد که به رشد جرایم و آسیب‌های اجتماعی می‌انجامد.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه کلان پژوهش عبارت است از این که نسبت معنی‌داری بین شهر، جرم و آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی آن وجود دارد به‌طوری که میزان و نوع جرایم و آسیب‌ها در شهر تشدید می‌یابد.

فرضیه‌های خرد عبارتند از:

۱- بین جنسیت پاسخگویان و آسیب‌های شهری تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛

- ۲- بین وضعیت تأهل پاسخگویان و آسیب‌های شهری تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛
- ۳- بین سن پاسخگویان و آسیب‌های شهری تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛
- ۴- بین سواد پاسخگویان و آسیب‌های شهری تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛
- ۵- بین طبقه اجتماعی پاسخگویان و آسیب‌های شهری تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی است و به روش پیمایشی به اجرا درآمده است. جامعه آماری پژوهش را سه گروه مدیران دستگاه‌های اجرایی، نخبگان و عامه مردم - شهروندان - تشکیل داده‌اند. از گروه اول ۷۰ نفر، از گروه دوم ۱۱۰ نفر و از گروه سوم ۳۸ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. در انتخاب نمونه گروه اول از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی - هدفمند - گروه دوم از نمونه‌گیری سهمیه‌ای و گروه سوم از نمونه‌گیری چندمرحله‌ای و سهمیه‌ای استفاده شده است. ابزار غالب جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه بوده و از تکنیک مصاحبه نیز استفاده شده است.

برای تعیین ضریب پایایی^۱ از روش آلفای کرونباخ (دیانی، ۱۳۸۲: ۱۲۴) به مدد نرم‌افزار رایانه‌ای SPSS مقیاس آلفا برای مجموع ۲۵ گویه استفاده شد که محاسبه میانگین همبستگی بین پرسش‌ها برای پرسشنامه مدیران ۰/۸۴، نخبگان معادل ۰/۹۰ و برای مردم ۰/۸۰ محاسبه گردید که مبین ضریب بسیار بالای درونی ابزار پژوهش در هر سه گروه مورد مطالعه می‌باشد. داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی (بر مبنای ویژگی متغیرها و براساس سطوح مقیاس) و به وسیله نرم‌افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شدند. واحد تحلیل در این پژوهش «فرد» در «سطح میانه» می‌باشد.

1- Reliability.

یافته‌های پژوهش

آسیب‌های اقتصادی

برای آگاهی از میزان توزیع فراوانی آسیب‌های اقتصادی در شهر گرگان، مؤلفه در پرسشنامه پاسخگویان گنجانده شد که خروجی نتایج حاصله مطابق با داده‌های جدول شماره (۱) نشان می‌دهد بیشترین درصد در حد شدید از دیدگاه هر سه گروه از پاسخگویان (مدیران با ۶۰ درصد و میانگین ۲/۵۴ از ۳، نخبگان با ۶۰ درصد و میانگین ۲/۵۷ از ۳ و عامه مردم با ۷۸/۲ درصد و میانگین ۲/۷۶ از ۳) به بیکاری اختصاص داشته‌است. همچنین، پایین‌ترین درصد آسیب‌های اقتصادی در سطح شدید از دیدگاه مدیران با ۱۸/۸ درصد و میانگین ۱/۸۴ از ۳ به مشاغل کاذب، از دیدگاه نخبگان با ۳۵/۲ درصد و میانگین ۲/۰۸ از ۳ به تکیه‌گری و از دیدگاه عامه مردم با ۳۲/۸ درصد و میانگین ۱/۹۸ از ۳ به مهاجرت اختصاص داشته‌است. جدول شماره (۱) به توزیع آسیب‌های اقتصادی پرداخته‌است.

جدول (۱): توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان در خصوص میزان آسیب‌های اقتصادی

نمونه‌ها	مدیران				نخبگان				مردم عامه							
	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معنبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معنبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معنبر	میانگین از ۳	
فقر	۴۲/۹	۳۰	۵۲/۹	۳۷	۴۳	۱۰۰	۷۰	۲/۳۹	۲/۳۹	۳۷/۶	۴۱	۵۶	۶۱	۶/۴۷	۱۰۰	۱۰۹
	۶۰	۴۲	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
بیکاری	۶۰	۴۲	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴
	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴	۳۴

نمونه‌ها	مدیران			نخبگان			عامه مردم		
	شدید	متوسط	ضعیف	شدید	متوسط	ضعیف	شدید	متوسط	ضعیف
مسکن	۲۰/۳۱۴	۳۰/۴۲۱	۴۹/۳۲۴	۲/۵۰	۳۵/۲۳۸	۱/۷۱	۲/۴۰	۷/۱۸۰	۲۱/۱۸۰
	۲۶/۹۱۸	۳۵/۸۲۴	۳۷/۳۲۵	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
تکدی گری	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۲۶/۹۱۸	۳۵/۸۲۴	۳۷/۳۲۵	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
مهاجرت	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۲۶/۹۱۸	۳۵/۸۲۴	۳۷/۳۲۵	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
مشاغل کاذب	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۲۶/۹۱۸	۳۵/۸۲۴	۳۷/۳۲۵	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
نوع آسیب	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۲۶/۹۱۸	۳۵/۸۲۴	۳۷/۳۲۵	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰
	۱۸/۸۱۳	۴۶/۴۳۲	۱۰۰/۶۹	۲/۴۰	۳۸/۴۱	۱/۰۸	۲/۴۰	۲۱/۸۰	۲۱/۱۸۰

آسیب‌های اجتماعی

فراوانی و میزان آسیب‌های اجتماعی شهر گرگان از دیدگاه مدیران، نخبگان و عامه مردم در قالب ۱۱ مؤلفه مورد بررسی قرار گرفته که حاصل آن در جدول شماره (۲) آمده است.

جدول (۲): توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان در خصوص میزان آسیب‌های اجتماعی

نمونه‌ها	نوع آسیب	مدیران					نخبگان					عامه مردم				
		شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر	میانگین از ۳
قتل	۶/۳	۴	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹	
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
وندالیسم	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
مزاحمت خیابانی	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
سرقت	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
کودکان خیابانی	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
طلاق	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
حاشیه‌نشینی	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	
اعتیاد	۶/۳	۳	۴/۷	۱۵۹	۱۱	۲۰۹	۱۴	۳۱۴	۳۳	۱۶۷	۱۳	۱۲۷	۹	۸/۹		
	۱۹	۱۴	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۸	۲۸۱	۱۹	۱۴	
	۷۴	۴۷	۶۷	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	
	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	۶۳	۱۰۰	
	۱/۳۲	۱۳۲	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۸	۱۳۲	۱/۳۲	

نمونه‌ها	مدیران					نخبگان					عامه مردم				
	نوع آسیب	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر	میانگین از ۳	شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر
نقض حقوق شهروندی	۲۶/۱۸	۳۱/۷۱۵	۵۲/۳۳۶	۱۰۰/۶۹	۱/۷۴	۳۷/۶۴۱	۴۰/۴۴	۲۲/۳۴	۱۰۰/۰۹	۳/۱۸	۳۲/۸۱۲۰	۳۸/۳۱۴۰	۲۹/۱۰۶	۱۰۰/۳۶۶	۲۱/۰۴
خشونت	۷/۷۵	۳۳/۱۱۵	۶۹/۳۴۵	۱۰۰/۶۵	۱/۳۸	۳۶/۹۳۸	۱۳/۱۶	۴۹/۵۵۱	۱۰۰/۰۳	۱/۶۴	۲۴/۴۸۷	۳۹/۳۱۴۰	۳۶/۲۱۲۹	۱۰۰/۳۵۶	۱/۸۸
امنیت عمومی	۷/۶۵	۲۸/۸۱۹	۶۳/۶۴۱	۱۰۰/۶۶	۱/۴۴	۱۵/۵۱۶	۱۵/۵۱۶	۴۹/۵۵۱	۱۰۰/۰۳	۱/۶۴	۳۴/۸۸۹	۳۹/۵۱۴۰	۳۵/۶۱۲۶	۱۰۰/۳۵۴	۱/۸۹

خروجی داده‌های جدول شماره (۲) نشان می‌دهد بیشترین درصد اختصاص یافته به آسیب‌های اجتماعی شهر گرگان از دیدگاه هر سه گروه مورد مطالعاتی به پدیده اعتیاد مربوط بوده است. مدیران با ۶۲/۹ درصد و میانگین ۲/۵۴ از ۳، نخبگان با ۶۷/۳ درصد و میانگین ۲/۵۹ از ۳ و عامه مردم با ۸۰/۸ درصد و میانگین ۲/۷۸ میزان اعتیاد را در بین سایر آسیب‌های اجتماعی در شهر گرگان در سطح شدید گزارش کرده‌اند. همچنین، پایین‌ترین درصد اختصاص یافته از دیدگاه هر سه گروه مورد مطالعه به پدیده قتل مربوط بوده است. این پدیده از دیدگاه مدیران میانگین ۱/۳۲، از دیدگاه نخبگان ۱/۴۱ و از نظر مردم میانگین ۱/۵۹ از ۳ را کسب نموده است.

آسیب‌های فرهنگی

تنوع آسیب‌های فرهنگی و رتبه‌بندی آن در شهر گرگان از دیدگاه مدیران، نخبگان و عامه مردم این متغیر را در قالب ۴ مؤلفه مدنظر قرارداد که نتایج حاصله در جدول شماره (۳) آمده است.

جدول (۳): توزیع فراوانی نگرش پاسخگویان در خصوص آسیب‌های فرهنگی شهر گرگان

نمونه‌ها	مدیران	نخبگان	عامه مردم	نوع آسیب			
				شدید	متوسط	ضعیف	پاسخ معتبر
مدگرایی	میانگین از ۳	۲/۷۵	۲/۷۶	۲/۷۶	۲/۷۶	۲/۷۶	۲/۷۶
	پاسخ معتبر	۱۰۰/۱۰۸	۱۰۰/۳۷۷	۱۰۰/۳۷۷	۱۰۰/۳۷۷	۱۰۰/۳۷۷	۱۰۰/۳۷۷
	ضعیف	۵/۶	۵/۳۲۰	۵/۳۲۰	۵/۳۲۰	۵/۳۲۰	۵/۳۲۰
	شدید	۱۳/۹	۱۳/۳۰۷	۱۳/۳۰۷	۱۳/۳۰۷	۱۳/۳۰۷	۱۳/۳۰۷
بدحجابی	میانگین از ۳	۲/۴۰	۲/۵۸	۲/۵۸	۲/۵۸	۲/۵۸	۲/۵۸
	پاسخ معتبر	۱۰۰/۱۰۸	۱۰۰/۳۷۰	۱۰۰/۳۷۰	۱۰۰/۳۷۰	۱۰۰/۳۷۰	۱۰۰/۳۷۰
	ضعیف	۱۳/۹	۱۳/۳۹	۱۳/۳۹	۱۳/۳۹	۱۳/۳۹	۱۳/۳۹
	شدید	۳۲/۴	۳۲/۷۸	۳۲/۷۸	۳۲/۷۸	۳۲/۷۸	۳۲/۷۸
قومیت‌گرایی و تعارضات فرهنگی	میانگین از ۳	۲/۳۱	۱/۹۷	۱/۹۷	۱/۹۷	۱/۹۷	۱/۹۷
	پاسخ معتبر	۱۰۰/۱۰۸	۱۰۰/۳۶۳	۱۰۰/۳۶۳	۱۰۰/۳۶۳	۱۰۰/۳۶۳	۱۰۰/۳۶۳
	ضعیف	۱۸/۵	۱۸/۱۰۵	۱۸/۱۰۵	۱۸/۱۰۵	۱۸/۱۰۵	۱۸/۱۰۵
	شدید	۴۹/۱	۴۹/۵۳	۴۹/۵۳	۴۹/۵۳	۴۹/۵۳	۴۹/۵۳
نابهنجاری‌های آموزشی	میانگین از ۳	۲/۱۶	۲/۱۹	۲/۱۹	۲/۱۹	۲/۱۹	۲/۱۹
	پاسخ معتبر	۱۰۰/۱۰۹	۱۰۰/۳۳۰	۱۰۰/۳۳۰	۱۰۰/۳۳۰	۱۰۰/۳۳۰	۱۰۰/۳۳۰
	ضعیف	۲۰/۲	۲۰/۲۷۰	۲۰/۲۷۰	۲۰/۲۷۰	۲۰/۲۷۰	۲۰/۲۷۰
	شدید	۳۵/۸	۳۵/۹۴	۳۵/۹۴	۳۵/۹۴	۳۵/۹۴	۳۵/۹۴

خروجی نتایج داده‌های جدول شماره (۳) نشانگر تفاوت در اولویت‌بندی آسیب‌های فرهنگی از دیدگاه سه گروه مورد مطالعه (مدیران، نخبگان و عامه مردم) می‌باشد. بیشترین درصد در حد شدید از نظر مدیران به بدحجابی با میانگین ۲/۴۹ از ۳ بوده است در حالی که این میزان در بین نخبگان و عامه مردم به ترتیب با ۸۰/۶ درصد و ۸۱/۴ درصد و میانگین ۲/۷۵ و ۲/۷۶ از ۳ به مؤلفه مدگرایی اختصاص داشته است.

پایین‌ترین درصد در سطح شدید از نظر مدیران با ۲۰/۶ درصد و میانگین ۱/۶۹ از ۳ به قومیت‌گرایی، از نظر نخبگان به نابهنجاری‌های آموزشی با ۳۵/۸ درصد و میانگین ۲/۱۶ از ۳ و از نظر عامه مردم ۲۵/۹ درصد و میانگین ۱/۹۷ به قومیت‌گرایی اختصاص داشته است.

آسفالت معابر، خیابان‌ها و کوچه‌ها اختصاص داشته‌است و کمترین درصد در سطح شدید از نظر هر سه گروه مطالعه به آلودگی هوا و آلودگی صوتی مربوط بوده‌است.

رتبه‌بندی جرایم و آسیب‌های شهری

از نظر مدیران مهم‌ترین آسیب‌های اقتصادی شهر گرگان به‌ترتیب بیکاری با میانگین ۲/۵۴ از ۳، مسکن ۲/۵۰ از ۳ و فقر ۲/۳۹ گزارش شده‌است.

از نظر نخبگان مهم‌ترین آسیب‌های اقتصادی در شهر گرگان به‌ترتیب بیکاری با میانگین ۲/۵۷ از ۳، مهاجرت ۲/۴۴ از ۳ و مسکن ۲/۴۰ از ۳ بیان شده‌است.

از نظر عامه مردم مهم‌ترین آسیب‌های اقتصادی شهر گرگان به‌ترتیب بیکاری با میانگین ۲/۷۶ از ۳، مسکن ۲/۶۵ از ۳ و فقر ۲/۵۵ از ۳ گزارش گردید.

جدول (۵): رتبه‌بندی آسیب‌های اقتصادی برحسب نگرش گروه‌های مورد مطالعه

گروه‌ها	مدیران	نخبگان	عامه مردم
رتبه	میانگین از ۳	میانگین از ۳	میانگین از ۳
اول	بیکاری ۲/۵۴	بیکاری ۲/۵۷	بیکاری ۲/۷۶
دوم	مسکن ۲/۵۰	مهاجرت ۲/۴۴	مسکن ۲/۶۵
سوم	فقر ۲/۳۶	مسکن ۲/۴۰	فقر ۲/۵۵

ارزیابی نگرش مدیران در خصوص آسیب‌های اجتماعی شهر گرگان نشان داد که این گروه اولویت اول را به اعتیاد با میانگین ۲/۵۴، اولویت دوم را به طلاق با میانگین ۲/۰۹ و پدیده سرقت را با میانگین ۱/۷۰ از ۳ به‌عنوان اولویت سوم مشخص نمود.

از نظر نخبگان در بین آسیب‌های اجتماعی اعتیاد با میانگین ۲/۵۹ در رتبه اول، نقض حقوق شهروندی با میانگین ۲/۱۸ در رتبه دوم و طلاق با میانگین ۲/۱۶ در رتبه سوم قرار گرفته‌است.

از نظر عامه مردم اعتیاد با میانگین ۲/۷۸ از ۳ در رتبه اول، طلاق ۲/۴۵ از ۳ در رتبه دوم و مزاحمت‌های خیابانی با میانگین ۲/۰۷ رتبه سوم آسیب‌های اجتماعی شهر گرگان را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول (۶): رتبه‌بندی آسیب‌های اجتماعی برحسب نگرش گروه‌های مورد مطالعه

گروه‌ها	مدیران	نخبگان	عامه مردم
رتبه	میانگین از ۳	میانگین از ۳	میانگین از ۳
اول	طلاق ۲/۰۹	اعتیاد ۲/۵۹	اعتیاد ۲/۷۸
دوم	طلاق ۲/۰۹	نقض حقوق شهروندی ۲/۱۸	طلاق ۲/۴۵
سوم	سرقت ۱/۷۰	طلاق ۲/۱۶	مزاحمت خیابانی ۲/۰۷

بررسی نتایج ارزیابی پاسخگویان در خصوص آسیب‌های فرهنگی شهر گرگان نشان داد مدیران بدحجابی (میانگین ۲/۴۹ از ۳)، مدگرایی (میانگین ۲/۳۹ از ۳) و نابهنجاری‌های آموزشی (میانگین ۲/۱۶ از ۳) را به‌عنوان اولویت‌های مهم در نظر گرفته‌اند.

از نظر نخبگان مدگرایی با میانگین ۲/۷۵ از ۳، بدحجابی با میانگین ۲/۴۰ از ۳ و قومیت‌گرایی با میانگین ۲/۳۱ از ۳ به‌عنوان مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی شهر گرگان گزارش شده‌است.

از نظر عامه مردم مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی در شهر گرگان شامل مدگرایی (میانگین ۲/۷۶ از ۳)، بدحجابی (۲/۵۸ از ۳) و نابهنجاری‌های آموزشی (میانگین ۲/۱۹ از ۳) عنوان گردید.

جدول (۷): رتبه‌بندی آسیب‌های فرهنگی از نظر گروه‌های سه‌گانه مورد مطالعه

گروه‌ها	مدیران	نخبگان	عامه مردم
رتبه	میانگین از ۳	میانگین از ۳	میانگین از ۳
اول	بدحجابی ۲/۴۹	مدگرایی ۲/۷۵	مدگرایی ۲/۷۶
دوم	مدگرایی ۲/۳۹	بدحجابی ۲/۴۰	بدحجابی ۲/۵۸
سوم	نابهنجاری‌های آموزشی ۲/۱۶	قومیت‌گرایی ۲/۳۱	نابهنجاری‌های آموزشی ۲/۱۹

ارزیابی نگرش هر سه گروه مورد مطالعه در خصوص آسیب‌های کالبدی شهر گرگان نشان داد همه آنها نسبت به اولویت‌های اول تا سوم دیدگاه مشترکی داشته‌اند. خروجی نتایج مبین آن است که مدیران، نخبگان و عامه مردم اولویت اول آسیب‌های کالبدی را به نامناسب بودن آسفالت معابر، خیابان‌ها و کوچه‌ها به ترتیب با میانگین ۲/۶۳، ۲/۶۵، ۲/۷۴ از ۳، اولویت دوم ترافیک شهری با میانگین ۲/۲۰، ۲/۴۳، ۲/۴۲ از ۳ و اولویت سوم

آسیب‌های کالبدی شهر گرگان به مشکلات زیست‌محیطی با میانگین ۱/۹، ۲/۱۶، ۲/۱۸ از ۳ گزارش شده‌است.

جدول (۸): رتبه‌بندی آسیب‌های کالبدی بر حسب نگرش گروه‌های مورد مطالعه

گروه‌ها رتبه	مدیران	نخبگان	عامه مردم
	میانگین از ۳	میانگین از ۳	میانگین از ۳
اول	نامناسب بودن آسفالت معیار ۲/۶۵	نامناسب بودن آسفالت معیار ۲/۶۳	نامناسب بودن آسفالت معیار ۲/۷۴
دوم	ترافیک ۲/۲۰	ترافیک ۲/۴۳	ترافیک ۲/۴۲
سوم	زیست‌محیطی ۱/۹۳	زیست‌محیطی ۲/۱۶	زیست‌محیطی ۲/۱۸

آزمون فرضیه

به منظور سنجش پرسش‌های پژوهش و فرضیه‌ها در چارچوب اهداف پژوهش و تعیین روابط بین متغیرها بر مبنای مدل تحلیل و طرح شماتیک متغیرهای پژوهش از آزمون آماری پارامتریک «تحلیل واریانس» (F) در محیط نرم‌افزار آماری SPSS11 استفاده شده‌است.

جدول (۹): تحلیل واریانس جنسیت پاسخگویان و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۰/۱۱۳	۱	۰/۱۱۳	۰/۶۲۰	۰/۴۳۱
	درون گروهی	۹۷/۲۰۵	۵۳۲	۰/۱۸۳	-	-
	کل	۹۷/۳۱۸	۵۳۳	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۱/۱۸۹	۱	۱/۱۸۹	۴/۶۵۷	۰/۰۳۲
	درون گروهی	۹۲/۶۷۴	۳۶۳	۰/۲۵۵	-	-
	کل	۹۳/۸۶۳	۳۶۴	-	-	-
فرهنگی	بین گروهی	۰/۲۱۰	۱	۰/۲۱۰	۰/۹۲۷	۰/۳۳۶
	درون گروهی	۱۰۹/۰۵۷	۴۸۱	۰/۲۲۷	-	-
	کل	۱۰۹/۲۶۷	۴۸۲	-	-	-
کالبدی	بین گروهی	۰/۱۸۳	۱	۰/۱۸۳	۰/۷۴۶	۰/۳۸۸
	درون گروهی	۱۲۱/۴۱۵	۴۹۵	۰/۲۴۵	-	-
	کل	۱۲۱/۵۹۸	۴۹۶	-	-	-

خروجی نتایج تحلیل واریانس مطابق با داده‌های جدول شماره (۱۰) نشانگر وجود تفاوت معنی‌دار در سطح ۹۵ درصد بین میانگین جنسیت پاسخگویان و آسیب اجتماعی می‌باشد ولی هیچ تفاوت معنی‌داری بین میانگین جنسیت پاسخگویان و آسیب‌های اقتصادی، فرهنگی و کالبدی مشاهده نگردید.

بررسی خروجی نتایج آزمون تحلیل واریانس مطابق با داده‌های جدول شماره (۱۰) نشانگر نبود تفاوت معنی‌دار بین میانگین‌های متغیر وضع تأهل و آسیب‌های شهری (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی) در سطح ۹۵ درصد می‌باشد.

جدول (۱۰): تحلیل واریانس وضع تأهل و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۰/۲۶۶	۲	۰/۱۳۳	۰/۷۲۹	۰/۴۸۳
	درون گروهی	۹۷/۰۵۲	۵۳۱	۰/۱۸۳	-	-
	کل	۹۷/۳۱۸	۵۳۳	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۰/۴۷۷	۲	۰/۲۳۹	۰/۹۲۵	۰/۳۹۷
	درون گروهی	۹۳/۳۸۶	۳۶۲	۰/۲۵۸	-	-
	کل	۹۳/۸۶۳	۳۶۴	-	-	-
فرهنگی	بین گروهی	۰/۶۴۶	۲	۰/۳۲۳	۱/۴۲۷	۰/۲۴۱
	درون گروهی	۱۰۸/۶۲۱	۴۸۰	۰/۲۲۶	-	-
	کل	۱۰۹/۲۶۷	۴۸۲	-	-	-
کالبدی	بین گروهی	۰/۱۸۸	۲	۰/۰۹۴	۰/۳۸۳	۰/۶۸۲
	درون گروهی	۱۲۱/۴۰۹	۴۹۴	۰/۲۴۶	-	-
	کل	۱۲۱/۵۹۸	۴۹۶	-	-	-

خروجی نتایج داده‌های جدول شماره (۱۱) بر مبنای آزمون تحلیل واریانس در سطح ۹۵ درصد مبین آن است که تفاوت معنی‌داری بین میانگین سن و آسیب اقتصادی وجود دارد ولی بین سن و سایر آسیب‌های شهری (اجتماعی، فرهنگی و کالبدی) تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید.

جدول (۱۱): تحلیل واریانس سن و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۲/۱۱۷	۲	۱/۰۵۹	۵/۹۰۴	۰/۰۰۳
	درون گروهی	۹۵/۲۰۱	۵۳۱	۰/۱۷۹	-	-
	کل	۹۷/۳۱۸	۵۳۳	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۰/۱۶۵	۲	۰/۰۸۲	۰/۳۱۸	۰/۷۲۸
	درون گروهی	۹۳/۶۹۸	۳۶۲	۰/۲۵۶	-	-
	کل	۹۳/۸۶۳	۳۶۴	-	-	-
فرهنگی	بین گروهی	۰/۸۰۰	۲	۰/۴۰۰	۱/۷۷۱	۰/۱۷۱
	درون گروهی	۱۰۸/۴۶۷	۴۸۰	۰/۲۲۶	-	-
	کل	۱۰۹/۲۶۷	۴۸۲	-	-	-
کالبدی	بین گروهی	۰/۴۹۵	۲	۰/۲۴۸	۱/۰۱۰	۰/۳۶۵
	درون گروهی	۱۲۱/۱۰۲	۴۹۴	۰/۲۴۵	-	-
	کل	۱۲۱/۵۹۸	۴۹۶	-	-	-

خروجی نتایج آزمون تحلیل واریانس مطابق با داده‌های جدول شماره (۱۲) نشانگر وجود تفاوت معنی‌دار بین میانگین سواد پاسخگویان با آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی در سطح ۹۵ درصد می‌باشد ولی بین میانگین سواد و آسیب‌های اقتصادی و کالبدی تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید.

جدول (۱۲): تحلیل واریانس متغیر سواد و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۲/۱۵۷	۷	۰/۳۰۸	۱/۷۰۳	۰/۱۰۶
	درون گروهی	۹۵/۱۶۲	۵۲۶	۰/۱۸۱	-	-
	کل	۹۷/۳۱۸	۵۳۳	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۴/۸۳۷	۷	۰/۶۹۱	۲/۷۷۱	۰/۰۰۸
	درون گروهی	۸۹/۰۲۶	۳۵۷	۰/۲۴۹	-	-
	کل	۹۳/۸۶۳	۳۶۴	-	-	-
فرهنگی	بین گروهی	۳/۳۶۳	۷	۰/۴۸۰	۲/۱۵۵	۰/۰۴۷
	درون گروهی	۱۰۵/۹۰۴	۴۷۵	۰/۲۲۳	-	-
	کل	۱۰۹/۲۶۷	۴۸۲	-	-	-
کالبدی	بین گروهی	۲/۶۴۸	۷	۰/۳۷۸	۰/۱۴۷	۱/۵۵۵
	درون گروهی	۱۱۸/۹۴۹	۴۸۹	۰/۲۴۳	-	-
	کل	۱۲۱/۵۹۸	۴۹۶	-	-	-

ارزیابی نتایج تحلیل واریانس مطابق با داده‌های جدول شماره (۱۳) در سطح ۹۵ درصد نشانگر وجود تفاوت معنی‌دار بین متغیر شغل پاسخگویان و آسیب کالبدی می‌باشد ولی بین شغل و سایر آسیب‌ها (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) تفاوت معنی‌داری مشاهده نمی‌گردد.

جدول (۱۳): تحلیل واریانس متغیر شغل و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۱/۱۸۸	۵	۰/۲۳۸	۱/۳۰۵	۰/۲۶۰
	درون گروهی	۹۶/۱۳۰	۵۲۸	۰/۱۸۲	-	-
	کل	۹۷/۳۱۸	۵۳۳	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۱/۹۵۳	۵	۰/۳۹۱	۱/۵۲۶	۰/۱۸۱
	درون گروهی	۹۱/۹۱۰	۳۵۹	۰/۲۵۶	-	-
	کل	۹۳/۸۶۳	۰/۳۶۴	-	-	-
فرهنگی	بین گروهی	۰/۱۱۵	۵	۰/۰۲۳	۰/۱۰۰	۰/۹۹۲
	درون گروهی	۱۰۹/۱۵۲	۴۷۷	۰/۲۲۹	-	-
	کل	۱۰۹/۲۶۷	۴۸۲	-	-	-
کالبدی	بین گروهی	۲/۶۹۶	۵	۰/۵۳۹	۲/۲۲۷	۰/۰۵۱
	درون گروهی	۱۱۸/۹۰۱	۴۹۱	۰/۲۴۲	-	-
	کل	۱۲۱/۵۹۸	۴۹۶	-	-	-

به منظور اندازه‌گیری رابطه متغیر طبقه اقتصادی با آسیب شهری، این شاخص در ابزار پژوهش عامه مردم گنجانده شد و با عنایت به این که پاسخگویان از این حیث خود را در سر طبقه قرار دادند از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد که خروجی نتایج مطابق با داده‌های جدول شماره (۱۴) مبین نبود تفاوت معنی‌دار بین میانگین طبقه اقتصادی اجتماعی پاسخگویان با آسیب‌های شهری می‌باشد.

جدول (۱۴): تحلیل واریانس متغیر طبقه اقتصادی اجتماعی و آسیب‌های شهری

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
اقتصادی	بین گروهی	۰/۵۵۵	۲	۰/۲۷۸	۱/۶۹۰	۰/۱۸۶
	درون گروهی	۵۹/۶۶۳	۳۶۳	۰/۱۶۴	-	-
	کل	۶۰/۲۱۹	۳۶۵	-	-	-
اجتماعی	بین گروهی	۱/۱۶۹	۲	۰/۵۸۴	۲/۳۵۷	۰/۰۹۷

نوع آسیب	منبع تغییرات	مجموع مجذورها	درجه آزادی	میانگین مجذورها	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری (sig)
	درون‌گروهی	۵۹/۹۹۹	۲۴۲	۰/۲۴۸	-	-
	کل	۶۱/۱۶۷	۲۴۴	-	-	-
فرهنگی	بین‌گروهی	۱/۱۱۷	۲	۰/۵۵۹	۲/۶۱۶	۰/۰۷۵
	درون‌گروهی	۶۷/۲۵۱	۳۱۵	۰/۲۱۳	-	-
	کل	۶۸/۳۶۸	۳۱۷	-	-	-
کالبدی	بین‌گروهی	۰/۳۶۲	۲	۰/۱۸۱	۰/۷۵۲	۰/۴۷۲
	درون‌گروهی	۷۹/۶۰۲	۳۳۱	۰/۲۴۰	-	-
	کل	۷۹/۹۶۴	۳۳۳	-	-	-

نتایج

ارزیابی نگرش گروه‌های سه‌گانه موردبررسی (مدیران، نخبگان و عامه مردم) و نوع آسیب‌های شهری با استفاده از آزمون آمار پارامتریک تحلیل واریانس (F) انجام و خروجی تجزیه و تحلیل حاصله در سطح ۹۵ درصد نشان‌داد بین میانگین‌های نگرش گروه‌های سه‌گانه و آسیب اقتصادی و اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ولی بین نگرش و آسیب‌های فرهنگی و کالبدی در شهر گرگان تفاوت معنی‌داری مشاهده‌نگردید.

تحلیل روابط بین متغیر جنسیت گروه‌های سه‌گانه و آسیب‌های شهری سطح ۹۵ درصد نشان‌داد بین میانگین جنسیت پاسخگویان و آسیب‌های اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ولی تفاوت معنی‌داری بین میانگین جنسیت و آسیب‌های اقتصادی، فرهنگی و کالبدی مشاهده‌نشد.

ارزیابی خروجی نتایج آزمون تحلیل واریانس در سطح ۹۵ درصد نشان‌داد هیچ تفاوت معنی‌داری بین میانگین وضع تأهل پاسخگویان و آسیب‌های شهری مورد سنجش (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی) وجود ندارد.

بررسی خروجی آزمون تحلیل واریانس در سطح ۹۵ درصد مبین آن است که تنها بین میانگین‌های متغیر سن پاسخگویان و آسیب‌های اقتصادی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ولی بین متغیرهای سن و آسیب‌های اجتماعی، فرهنگی و کالبدی هیچ تفاوت معنی‌داری مشاهده‌نگردید.

تجزیه و تحلیل آزمون (F) در سطح ۹۵ درصد مبین وجود تفاوت معنی‌دار بین میانگین‌های متغیر سواد پاسخگویان و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی است ولی هیچ تفاوت معنی‌داری بین میانگین سواد پاسخگویان با آسیب‌های اقتصادی و کالبدی ملاحظه نشد.

آزمون تحلیل واریانس در سطح ۹۵ درصد مبین تفاوت معنی‌دار بین میانگین شغل پاسخگویان و آسیب‌های کالبدی بوده ولی بین میانگین شغل و آسیب‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تفاوت معنی‌داری مشاهده نگردید.

براساس خروجی آزمون تحلیل واریانس در سطح ۹۵ درصد هیچ تفاوت معنی‌داری بین میانگین طبقه اقتصادی-اجتماعی و آسیب‌های شهری مشاهده نشد.

براساس خروجی نتایج پژوهش حاضر در بین آسیب‌های اقتصادی مشکل بیکاری در اولویت اول، در بین آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان مهم‌ترین آسیب، در بین آسیب‌های فرهنگی بدحجابی و مدگرایی به‌عنوان مهم‌ترین دغدغه و دل‌نگرانی و بین آسیب‌های کالبدی نامناسب بودن آسفالت معابر، خیابان و کوچه در اولویت اول قرار داشته‌است.

راهکارها

برنامه‌ریزی و اجرایی نمودن محورهای ذیل می‌تواند به بخشی از مسائل و آسیب‌های شهری پاسخ دهد:

- مسئله بیکاری و ارتقای ضریب شغلی جوانان و دانش‌آموخته‌گان در پرتو رویکرد سیستمی و به‌مثابه یک فرایند در قالب برنامه‌ریزی استراتژیک در دستور کار جدی دستگاه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط قرار گیرد؛
- سامان‌دهی وضعیت مسکن به‌ویژه مسکن جوانان در جامعه؛
- اهتمام در تدوین برنامه جامع فقرزایی، کاهش فاصله طبقاتی و حمایت از دهک‌های آسیب‌پذیر؛
- اتخاذ سیاست کاهش تقاضا (رویکرد تقلیل‌گرایانه) در زمینه اعتیاد و مواد مخدر؛

- تحکیم بنیان خانواده زوجین به‌عنوان یکی از راهبردهای اساسی در امر کاهش نرخ طلاق (از طریق ارائه آموزش‌های قبل از ازدواج، حین ازدواج و پس از ازدواج با توانمندسازی زوجین جوان)؛
- افزایش ضریب امنیت عمومی و اجتماعی و مداخلات دستگاه‌های فرهنگی، آموزشی و انتظامی با هدف کاهش زمینه‌های جرم و جنایت؛
- توجه به حقوق شهروندی در چارچوب التزام عملی به قانون؛
- توجه به مشارکت عامه مردم و استفاده از ظرفیت همه اقوام در فرایند توسعه شهری و پرهیز از اندیشه قوم‌مدارانه و قومیت‌گرایی در مدیریت امور شهری؛
- ارائه خدمات مطلوب شهروندی و تلاش برای جلب رضایت شهروندان و ارتقای اعتماد و فراهم‌سازی شرایط مناسب برای آحاد شهروندان.

پیشنهادها

برنامه‌ریزی و عملیاتی‌نمودن محورهای ذیل می‌تواند به کاهش جرم و آسیب‌های شهری بینجامد:

- توسعه اشتغال و ارتقای ضریب شغلی جوانان و دانش‌آموخته‌گان؛
- بهبود وضعیت مسکن به‌ویژه مسکن جوانان؛
- کاهش فاصله طبقاتی و حمایت از دهک‌های آسیب‌پذیر؛
- اتخاذ سیاست کاهش تقاضا (رویکرد تقلیل‌گرایانه) در زمینه اعتیاد و مواد مخدر؛
- تحکیم بنیان خانواده زوجین و کاهش نرخ طلاق از طریق ارائه آموزش‌های قبل از ازدواج، حین ازدواج و پس از ازدواج با توانمندسازی زوجین جوان؛
- ارتقاء ضریب امنیت عمومی و اجتماعی با هدف کاهش زمینه‌های جرم و جنایت؛
- توجه به حقوق شهروندی در چارچوب التزام عملی به قانون به‌ویژه در حوزه فرهنگی؛

- پرهیز از تفکر قوممدارانه و قومیت‌گرایی در مدیریت امور شهری و توجه به مشارکت عامه مردم؛
- استفاده از تمام ظرفیت‌های قومی و قبیله‌ای در توسعه و بهسازی شهری؛
- متناسب‌سازی خدمات شهری و ایجاد بستر مناسب فیزیکی و عمرانی شهری برای شهروندان.

Archive of SID

منابع

- آزادارمکی؛ بهار، مهری(۱۳۷۷)، بررسی مسائل اجتماعی، تهران: مؤسسه نشر جهاد دانشگاهی.
- احمدی، حبیب(۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی انحرافات، تهران: سمت.
- انصاری، عبدالمعبود(۱۳۶۹)، ایرانیان مهاجر در ایالات متحده، ابوالقاسم سری، تهران: نشر آگه.
- پاپلی‌یزدی، محمدحسین(۱۳۸۰)، مشکلات شهری کشور، مشهد: فصلنامه تحقیقاتی جغرافیایی، شماره ۶۰.
- پارک، رابرت(۱۳۵۸)، نظراتی درباره بررسی شهر و رفتار انسانی و محیط شهری، در مفهوم شهر ۲، تهران: گروه مطالعات شهری و منطقه‌ای.
- پرهام، باقر(۱۳۵۶)، زندگی و شهر، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲، تهران: دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- توسلی، غلامعباس(۱۳۷۴)، جامعه‌شناسی شهری، تهران: انتشارات دانشگاه پیام‌نور.
- ربانی، رسول(۱۳۸۵)، جامعه‌شناسی شهری، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- رمی، ژان(۱۳۵۸)، مفهوم شهر، تهران: گروه مطالعات شهری و منطقه‌ای.
- شیعه، اسماعیل(۱۳۷۰)، مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی شهری، تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت.
- صدیق‌سروستانی، رحمت‌اله(۱۳۶۹)، انسان و شهرنشینی، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱.
- عبداللهی، محمد(۱۳۸۱)، آسیب‌های اجتماعی و روند تحول آن در ایران، مجموعه مقالات دومین همایش آسیب‌های اجتماعی در ایران، تهران: نشر آگه.
- علی‌اکبری، اسماعیل(۱۳۸۳)، توسعه شهری و آسیب‌های اجتماعی در ایران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۸، تابستان.
- کلانتری، محسن(۱۳۸۴)، طرح بررسی جغرافیایی کانون‌های جرم‌خیز شهر زنجان، زنجان: دانشگاه زنجان.
- کلانتری، محسن؛ توکلی، مهدی(۱۳۸۶)، شناسایی و تحلیل کانون‌های جرم‌خیز شهری. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال دوم، شماره دوم.
- کلکوهن، ایان(۱۳۸۷)، طراحی عاری از جرم، ترجمه مهرداد رایجیان‌اصلی و حمیدرضا عامری-سیاهویی، تهران: نشر میزان.
- کوزر، لوییس(۱۳۷۱)، زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات کلمه.

- گاکلر، ژوزف؛ گیلبرت، آلن (۱۳۷۵)، شهر، فقر و توسعه، پرویز کریمی، تهران: شهرداری تهران.
- محسنی، رضاعلی (۱۳۸۷)، جامعه‌شناسی مسائل و آسیب‌های اجتماعی، گرگان: مؤسسه انتشاراتی و فرهنگی گرگان.
- معتمدی، سیدهادی (۱۳۸۶)، اولویت‌بندی آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم ۲۴، بهار، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- مهاجرانی، علی‌اصغر (۱۳۸۴)، بیکاری: علت‌ها، ابعاد و نوسان‌های آن در ایران، اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۲۲۰-۲۱۹.
- موسوی، یعقوب (۱۳۷۸)، تبیین نظری جامعه‌شناسی جرایم شهری، اطلاعات سیاسی-اقتصادی، شماره ۴-۱۴۳.
- میلز، سی.رایت (۱۳۶۰)، بینش جامعه‌شناختی: نقدی بر جامعه‌شناسی آمریکایی، عبدالمعبود انصاری، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- نجاتی‌حسینی، سید محمود (۱۳۸۰)، جامعه مدرن، شهروندی و مشارکت، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۵.
- وبر، ماکس (۱۳۷۰)، شهر در گذر زمان، ترجمه شیوا کاویانی، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- Bartol, C.R., Bartol, A.M. (2008), Criminal Behavior, Newjersey: Pearson Education, INC.
- Guerrero, A.L. (2005) Social Problems, London: Pine Forge Press.
- Lauer, R.H and Lauer, J.C (2002) social problem and the quality of life, London, McGraw Hill.
- Pfohl, S.J. (1985) Images of deviance and social control, New York: McGraw-Hill.
- Thomson, D. (2004) crime and deviance, oxford: oxford university press.
- Sonders, D. (1993) Social Theory and Urban Questions, London: Routledge.
- Wirth, L. (1938) Urbanism as a way of life, American Journal of Sociology, Chicago: Chicago University Press.